

ՅԱՒԵԼ ՈՒՄԻՆՈ

Ստորագրութիւն երևելի տեղեաց ինչ շրջակայից
 Վեննայի :

Լ.

Շէօնդուստի :

Լ. շուր մեծ պարտէզ ու պալատ մըն է, քաղքէն կէս ժամ հեռու, ու յատուկ կայսեր ամառվան գեղադնացութե կամ զբօսանաց տեղն է : Պարտէզին մէջը առաջին Վէօբուլտոս կայսրը 1696ին պղտիկ պալատ մը շինած է : Սարիամ (Սերեզիա կայսրուհին տունը մեծցուցած, չորս դատիկոն (խաթ) բարձր կայսեր արժանի պալատ մը շինած է, ու պարտէզն ալ հիմակվան ձևը բերած է : Իր ընկերը Ֆրանչիսկոս կայսրը ազնիւ տնկոց պարտէզը տնկել տրված է : Երկրորդ Յովսէփ կայսրը առ տնկոց պարտէզը շատ հարստցուցած կամ մեծցուցած է, իսկ հիմակվան կայսրը ալ աւելի :

Իսկ շէնքին կամ տեղւոյն մէջը մտնելու համար երկրթէ վանդակ (փարմախըխ) գուռ մը կայ որուն երկու դին սիւներուն վրայ երկու հատ աղվոր բուրգեր կան կռանիթ քարէ, ու անոնց վրայ

երկու ոսկեզօծ արծիւ կեցած են : Վրան քովը ներսի դին յիսունի չափ ղինւորներ կըսպասեն : Վրան առջևը մեծ հրապարակ մը կայ, որուն երկու դին արձաններով՝ զարդարած երկու մեծ աւազաններ կամ շատրուաններ կան : Հրապարակին մէկալ ծայրը կայսերական պալատն է, որուն երկու ծայրերէն սպասաւորներու բնակութե՛հ համար երկու շէնքեր կըսկսին, բոլոր հրապարակը ինչուկ մեծ փարմախլըխ դուռը կըպատեն : Պալատին վրայ մէկիկ մէկիկ գրելը շատ երկայն կերթայ, այսչափ միայն ըսենք որ թէ շէնքին ու թէ մէջի զարդերուն գեղեցկութե՛ր դիէն կայսեր արժանի տեղ մըն է. ու թէպէտ քաղքի կայսերական պալատին չափ մեծ չէ, բայց անկէ շատ փառաւոր է : Այսպէրը հոն չեղած ատենը պահապանները պալատը տեսնել ուզողները կըպտտցընեն, ու ամէն բանը կըցըցընեն :

Պալատին տակէն կամարներու մէջէն մեծ պարտէզը կըմտնըվի, որ պալատին իրեք դին կըպատէ : Ա՛ջ ու ձախ դիերը մասնաւոր ծաղկի, պտղոց, լեմոնի, ու ասոնց նման ազնիւ տունկերու ու պտղատու ծառերու պարտէզներն են, որոնք միայն կայսեր տանը համար կըպահպակին : Առջևի մեծ զբօսանաց պարտէզը, որուն շրջանակը աղէկ քալելով մէկ ժամէն աւելի կըքշէ, ժողովրդեան համար է : Ա՛յ տեղը պալատին լայնութեանը կէօրէ երկայն դաշտ մը կայ, որ ծաղիկներով, կա-

նաչներով, լայն ճամբաներով, ու աթոռներով
 զարդարած է: Լըրկու դին ծառերուն մէջը շարած
 երեսուն հատ աղվոր վարպետական փորվածքով
 մէրմէրէ խոշոր արձաններ կան: Ըս դաշտին ան-
 դիի ծայրը պալատին դիմացը մեծ աւազան մը կայ
 մէջը երկու շատրուանով ու վրան մէրմէրէ արձան-
 ներով, որուն մէջ գոյնզգոյն աղվոր ձուկեր կան,
 մէկը մէկալը առջևնին հաց նետելով այնչափ ըն-
 տանեցած են, մինչև որ դին մարդու ձայն լսելու
 ըլլան, հոն կըժողվին ջրին երեսին մօտ կըսպասեն:
 Լըրկու դիերը ու դիմացը շատրուաններով աւա-
 ղաններ, ծաղիկներով ու կանաչներով զարդարած
 դաշտեր, փասիան պահելու տեղ մը, լաբիւրըն-
 թոս մը, ու արձաններով ու գեղեցիկ դիրքերով
 ձգած լայն ու մաքուր ճամբաներ կան: Ըսոնց խո-
 տերը մաքրելու համար երեսունէն աւելի ծառայ-
 ներ կան, որ մէկ օր մէկ ճամբուն՝ մէկալ օր մէկալ
 ճամբուն խոտերը կըմաքրեն: Մեծ ճամբաները
 բոլոր որը կամարի ձևով՝ որը շիտակ պատի պէս
 կտրած ծառերով աղվոր շուք եղած են: Պալա-
 տին դիմացը բարձր բլուրի մը վրայ 125 կանգուն
 երկայնութիւն, 25 կանգուն բարձրութեամբ ու պա-
 տերազմի յաղթանակներով զարդարած փառաւոր
 քէօշք մը կայ, որուն վրայ պղնձով գոցած է: Պա-
 լատին դիմացը ձախ գին լերան մը քովը լճի պէս
 մեծ աւազան մը կայ, որուն քովը փլիկած պալատ
 մը շինած են, որ տեսնօղը կըկարծէ թէ ատենօք

սքանչելի պալատ մըն է եղեր, ու արըվեր է : Ասկէ քիչ մը հետու քարայրի (քարէ մաղարայի) պէս կամար մը շինած են, վրան բարձր պատուանդանի (կամ պասամախի) վրայ չորս հատ շինծու կրիայի (Թօսպաղըի) կռնակը բարձր ու աղվոր բուրգ մը տնկած, Արգիպտոսի բուրգերուն մէկուն նման, որ հիմայ Հում է : Ասոր վարի դին գմբեթի ձևով քարէ սենեակ մը կայ մէջը մէրմէր քարէ աւազանով մը. աւազանին վերի դին ջրի չածուհին նստած թեկին տակը սափոր (տէստի) մը բռնած, աս սափորին բերնէն աւազանին մէջը մաքուր ու պայծառ ջուր կըվազէ : Աս պարտեզը ու պալատը իր անունը աս աղբուրէն կաննէ. ինչու որ (Էօնպուն գեղեցիկ աղբիւր ըսել է : Աս ջուրը շատ առողջարար ու թեթեւ է, Ալենայի մօտերը իր նմանը քիչ կը դըտնըվի, անոր համար կայսրը ու իր ընտանիքը ասկէ կըխմեն : Կայսրը ուր որ երթայ՝ իրեն աս ջուրէն բերել կուտայ :

Պալատին աջ դին պարտեզին մէկալ ծայրը երկրթէ վանդակներով գոցած ու մէկգմէկէ պատերով բաժնած վայրենի կենդանիներու տեղ կայ, որուն մէջը ամէն մէկ կենդանիներուն ու թռչուններուն համար զատ զատ տեղեր շինված է, ու մէջերնին Ալենայ չիգտնըվող զանազան տեսակ կենդանիներ կան, ինչպէս, փիղ, ընձուղտ, տէվէխուշի, ինձ (զուփլան), արջ, կապիկներ ու ուրիշ ասոնց նման կենդանիներ :

Ասոր վարի դին դեղի պէտք եղած կամ ազնիւ տունկերուն պարտէզը կայ, որուն մէջը ան խտերէն կամ ծառերէն 'ի զատ, որոնց կամ արմատնին, կամ տերևնին, կամ ծաղիկնին ու կամ պտուղնին դեղ կըլլան, աշխրբին չորս դիէն ալ ազնիւ ծառեր, զարմանալի բնութեամբ խոտեր, ու սքանչելի ծաղիկներ ալ կան, ինչպէս, վանիլիայի, խահվէի, պիպերի, խարէմֆիլի, ու ասոնց նման օտար տեղերու ծառերը: Ա՛հնային օդը աս տեսակ տունկերուն համար շատ ցուրտ ըլլալուն՝ տասնըչորս հատ իրարմէ մեծ ձմեռոցներ շինած են՝ ապակիով գոցած, ասոնց մէջը շատ բան կրակի օգնութեամբ կըպահեն: Հոս տեղաց ասանկ տունկերուն վրայ զանազան հատոր գրքեր շինած տպած են քանի մը բնազնին հայրենասէր մարդիկ: Ա՛հնա գրեթէ օտարական մը չիգար, որ աս Շէօն պուունը չիտեսած երթայ: Միշտ բաց է, բաց 'ի անձրևոտ օրերէն:

Բ.

Ա՛հնային պուունը:

Այստեղական պղտիկ աւան մըն է, Ա՛հնայէն երկուք ու կէս ժամ հեռու, բայց հոս բերող թագաւորական ճամբուն երկու դին մէկզմէկու մօտ կարգով խոշոր ծառեր տնկած ըլլալով, ան երկայն